

Radioaallon harjalla – Kidekoneesta podcastiin

Tervetuloa Radioaallon harjalla -näyttelyyn, joka kertoo radion vaiherikkaan tarinan Suomessa 1920-luvulta nykypäivään! Radio on vuosisadan ajan viehättänyt tekijöitä, kuuntelijoita ja harrastajia – ja maagisesta arkipäiväiseksi asiaksi muuttunut radio puolustaa edelleen paikkaansa tällä internetin ja digitaalisen viestinnän aikakaudella.

Näyttelyn koululaistehtävät soveltuvat moneen eri oppiaineeseen, ja tutustuttavat kulttuuriperintöön ja sen eri muotoihin, kuten media- ja viestintäkulttuuriin.

Koululaistehtävien vastausten olennainen sisältö on merkitty **tummennetulla**. Tehtäviä voi muokata ja soveltaa omalle ryhmälle sopivaksi. Tulostathan tehtävät itse, Vapriikista saa laina kyniä ja kirjoituslustoja.

1) Kommunikointi on muuttunut aikojen saatossa. Radioviestinnässä käytetyn sähkötyksen rinnalle kehitettiin 1910-luvulla mahdollisuus lähettää ääntä, mikä puolestaan mahdollisti yleisradiotoiminnan leviämisen. Mitä sähkötyks on?

Sähkötyks eli morsetus on radioaalloilla tapahtuvaa viestintää, jossa lyhyiden ja pitkien signaalien avulla muodostetaan numeroita ja kirjaimia. Morsetusaakkoset ilmoitetaan pisteinä ja viivoina, joista pisteet viittaavat lyhyeen ja viivat pitkään merkkiin.

Lisätietona: SOS kehitettiin meriliikenteeseen, koska se toimi hyvin sähkötyksessä (morsetuksessa). Se ei ole lyhenne mistään, vaikka selityksiä kirjainyhdistelmän alkuperälle on mm. Save Our Ship tai Save Our Souls. SOS on vain helppo muistaa ja sähköttää (morseaakkosin kolme lyhyttä - kolme pitkää - kolme lyhyttä). Se otettiin kansainvälisesti käyttöön Kansainvälisessä langattoman lennättämisen kokouksessa 1906.

2) Tampereen radio aloitti lähetykset 1.11.1923. Millä tavoin sen toimintaa rahoitettiin 1920-luvulla?

1920-luvulla Tampereen Radio rahoitti toimintaansa **mainoksien ja kuuntelulupien tuloilla**, mutta niiden lisäksi Tampereen Radio järjesti myös **arpajaiset**. Pääpalkinnoksi toivottiin Fordin T-mallin autoa, ja tämän toiveen kera Tampereen Radion väki lähestyi Ford Motor Companyn perustajaa Henry Fordia. Autoa ei pääpalkinnoksi saatu, mutta muutoin palkinnot olivat hyvät ja arpajaiset menestys.

3) Mikä on kidekone?

Kidekone on yksinkertainen radiovastaanotin, joka ei tarvitse erillistä virtalähdettä, vaan se saa tarvitsemansa virran vastaanottamistaan radioaalloista. Se oli helppo ja edullinen rakentaa myös 1900-luvun alkupuolella. Kidekoneen kuuntelu vaatii kuulokkeet.

4) Miten radio on hyödyttänyt näkövammaisia?

Radion näkövammaisille tarjoamat mahdollisuudet huomattiin varhain: Suomen Yleisradio tarjosi jo varhain monen muun maan yleisradioyhtiön tapaan sokeille henkilöille **maksuttomia kuuntelulupia**. Radio mahdollisti **jumalanpalvelukseen osallistumisen** heillekin, jotka eivät päässeet paikan päälle kirkkoon. Radiovastaanottimien kalleus ja sokeiden usein pienet tulot laittoivat liikkeelle keräyksiä, joilla tilannetta pyrittiin parantamaan.

Nykyään Näkövammaisten liiton alaisuudessa toimii myös näkövammaisten nuorten Nyöri-nettiradio.

5) Milloin Suomen Yleisradion radiomonopoli murtui, ja millaisia radiokanavia syntyi?

Samalla vuosikymmenellä murtuu Suomen Yleisradion radiomonopoli, kun vuonna 1985 paikalliset, **kaupalliset radiokanavat** aloittavat toimintansa. Radioaalloilla kuuluvat esimerkiksi ensimmäisenä lähetyksensä aloittanut Radio Lakeus, tamperelainen Radio 957 ja nuorten suosima Radio City.

6) Mikä ero on yleisradiolla, kaupallisella radiolla ja paikallisradiolla?

Yleisradiotoiminta tarkoittaa suurelle yleisölle kohdistettua sähköistä viestintää, jota kuka tahansa sopivan laitteen omistaja voi kuunnella tai katsoa. Julkista yleisradiotoimintaa harjoittaa yleensä valtio, esimerkiksi Suomessa Yle. Yleisradiolähetyksissä on myös viihteellistä ohjelmaa.

Kaupalliset kanavat rahoittavat toimintansa mainosaikaa myymällä. Ensimmäiset kaupalliset kanavat Suomessa olivat yksityisiä paikallisradioita.

Paikallisradio kuuluu vain rajoitetulla alueella ja on yleensä keskittynyt tietylle paikkakunnalle ja sen lähiympäristöön. Valtakunnalliset ja osavaltakunnalliset kanavat kuuluvat laajemmalla alueella.

7) Miksi nettiradion suosio on kasvanut?

Radio on siirtynyt yhä voimakkaammin internetiin. Osa kanavista on pelkästään nettiradioita, ja suurin osa FM-kanavistakin on kuunneltavissa netissä. Nettiradio ei tarvitse taajuutta tai toimilupaa, joten se on helpompi perustaa kuin radiotaajuuden tarvitseva kanava. Monet kanavat myös tallentavat ohjelmiaan nettiin myöhemmin kuunneltaviksi.

8) Kuunteletko sinä radiota? Miksi/Miksi et?

Vapaa vastaus

9) Mitä hyötyä koet radiosta olevan?

Vapaa vastaus